

17. Hebreëen over verzoening.

Inleiding.

Hoe redt Jezus ons van onze zonden? Welke rol speelt zijn lijden en sterven daarbij?

Met deze vragen in het hoofd kijken we ook naar dit Bijbelboek waarin zoveel gesproken wordt over offers en priesterwerk.

17.1. Jezus is Gods hoogste inzet.

De Hebreëen dreigen te verslappen in het geloof. De schrijver moedigt hen aan door er op te wijzen dat het NV zoveel rijker is dan het OV. Het eerste waar hij de lezers op wijst is, dat God nu gesproken heeft op het hoogste niveau: door zijn Zoon (1:1,2).

Jezus heeft Gods heerlijkheid hoorbaar en zichtbaar gemaakt (1:3a). Dan lezen we: Hij is, *'na de reiniging van de zonden te hebben voltrokken'* door God tot de hoogste plaats verheven en tot de machtige Persoon ter wereld gemaakt (1:3,4; 2:7,8).

Wat wordt bedoeld met *'de reiniging van de zonden'*? En hoe heeft Jezus die gerealiseerd? Het antwoord wordt niet direct gegeven maar wordt wel duidelijk als we verder lezen. We lezen dat het ontvangen van die hoogste positie een gevolg is van zijn manier van leven: *'Gerechtigheid hebt u liefgehad en onrecht gehaat; daarom, God, heeft uw God u gezalfd ...'* (1:9). Even verder lezen we nogmaals dat Jezus *'vanwege zijn lijden en dood nu met eer en luister gekroond is'* (2:9). En om velen in zijn luister te laten delen, werd Jezus *door lijden heen volmaakt. Zo werd Hij onze Redder en Leidsman* (2:10,11). Dit zijn belangrijke aanwijzingen, maar het maakt nog niet helder hoe de reiniging der zonden door Jezus tot stand gebracht is (1:3).

Wat heeft Jezus precies gedaan?

In 2:14 wordt het duidelijker. Er wordt verteld dat Jezus echt *mens werd, 'van vlees en bloed' zoals wij* (14a). Dat wil zeggen: even kwetsbaar en zwak. *Via zijn dood heeft Hij definitief afgerekend met Satan, die heerser is over de dood* (14b). Satan kan dreigen met dood (en andere gevaren) en mensen daardoor angstig en bezorgd maken zodat zij voor zonden kiezen. Angst is een geweldig WAPEN of DRUKMIDDEL waarmee Satan mensen tot *'slaven van de angst'* maakt en velen daardoor brengt tot ontrouw aan God! (15).

Jezus kwam, zo wordt hier gezegd, om dit wapen van de angst te overwinnen en zo Satan machteloos te maken. Jezus werd daarom net zo kwetsbaar als wij om zó de confrontatie met de duivel aan te gaan. Hij liet zich niet zó angstig of bezorgd maken dat Hij zich erdoor liet beheersen of regeren. Hij overwon alle satanische bedreigingen, zelfs in Getsemané en op Golgotha. Hij koos er steeds voor liefdevol en trouw te blijven naar God en mensen. Tot het uiterste toe bleef Hij vertrouwen (geloven) dat God de Vader voor Hem zou zorgen. Door dit geloof bleef Hij Satan en alle verleidingen weerstaan. Zijn liefde en trouw bleven 100%. Dit is zijn luister of heerlijkheid. Dit is de gezindheid van Gods Koninkrijk. En zo lezen we verder: hierin laat Jezus ons delen (2:10). Hij helpt ons te geloven zoals Hij, zodat we ook ónze angsten en zorgen gaan overwinnen. Zo bevrijdt Hij ons van onze slavernij aan de zonde! (15) en brengt Hij de reiniging tot stand. Hij bewerkt verzoening door ons met Hem sterker te maken dan Satan en alle verleidingen (17). Wij kunnen nu ook (doordat Hij in ons komt) eensgezind met God leven. Dankzij zijn hulp is reiniging mogelijk voor rede die gelooft! (18).

Dit is volgens het begin van Hebreëen de verklaring voor wat Jezus op Golgotha deed! Hij *reinigt ons van de zonden* (1:3) doordat Hij sterker is dan Satan en ons nu ook sterker maakt. Zo is Hij onze Redder, Held en Bevrijder! Jezus doorstond, weerstond en overwon alle angsten (en

verleidingen) met of door geloof en helpt ons nu datzelfde te doen (2:18). Zo laat Hij ons delen in zijn luister (2:10).

17.2. Jezus is meer dan Mozes en Jozua.

Trouw kenmerkte Mozes, maar ook Jezus in zijn nog grotere verantwoordelijkheid (3:2,3). Jezus bouwt ons tot een huis of tempel voor God, op voorwaarde dat we blijven geloven en trouw blijven (3:6,12). Dan alleen blijven we *deelgenoten van Christus* (3:14). Hou vol in geloof dat God helpt, want door ongeloof en ongehoorzaamheid ging het in de tijd van Mozes fout! (3:16,19). Geloof en gehoorzaamheid bepalen of je de rust zult ingaan (4:6,7). Na inspanning zullen we rust vinden. Net als Jozua en David en ook God zelf (4:10). *Laten we dus alles op alles zetten om voor God te leven* (4:11-13). En geloof dat dit kan dankzij onze machtige Hogepriester in de hemel! Hij zal alle hulp geven die je nodig hebt om trouw te zijn in alle verleidingen (4:14-16; cf. 2:14,15,18).

17.3. Jezus is meer dan de vroegere Hogepriesters.

Een Hogepriester moest bemiddelen tussen God en mensen. Hij moest niet alleen gaven en offers brengen voor de zonden van het volk maar eerst voor zichzelf (5:1-3; 7:27). Ook Jezus offerde zichzelf voor¹ het volk *én voor zichzelf*: zijn eigen toewijding moest duidelijk blijken om zó onze Hogepriester en Leidsman te kunne worden. Deze parallel trekt de schrijver hier in het vervolg. Jezus offerde zichzelf in zijn gebeden en werd verhoord *vanwege zijn diep ontzag voor God* (5:7)². Offers waren geen symbolische betaling van schulden, maar een belijdenis van toewijding (zie hoofdstuk 3). Dat offer vroeg God ook van Jezus, net zoals Hij dat van Adam, Eva, Abraham en alle mensen vroeg en vraagt!

Jezus offerde steeds *zichzelf* in gebeden en in lijden aan God en leerde zo wat gehoorzamen is (5:7,8). Zo werd Hij de volmaakte bron van redding (5:9) en de hemelse Hogepriester (5:10), die weet welke hulp wij nodig hebben (5:9; cf. 4:16). Helaas begrijpen veel Hebreëen dit nog niet (5:11). Ze zijn verslapt en zijn daarom niet gegroeid in geloof (vertrouwen op God) en daarom ook niet in besef van goed en kwaad (5:13,14).

De eerste beginselen of het fundament van de leer over Christus worden in het voorbijgaan genoemd. Daarbij valt het op, dat we niets horen over verzoening door voldoening! (6:1-3). De schrijver roept hiertoe op: mensen doe iets met de krachten die Jezus vanuit de hemel beschikbaar stelt, want anders ben je feitelijk ongelovig en afvallig. Dan kruisig je Jezus weer (in plaats van jezelf). En dat betekent je ondergang (6:4-8). Blijf ijverig, gelovig doen wat God wil, net als Abraham (6:9-15). We hebben echt geen reden om niet standvastig te blijven, want we hebben een eeuwige hogepriester die ons kan/zal brengen waar Hij nu is (6:18-20).

De schrijver wijst dan op Melchizedek. Die was groot - groter dan Abraham en meer dan Levi en de OT-ische priesters (7:4-10). Zo is ook Jezus groter. Het Levitische priesterschap bracht (helaas) niet de volmaaktheid van het hart en daarom was het nodig dat er een grotere priester kwam: Jezus (7:11-17). Het Levitische priesterschap was mooi, maar (vanwege de harnegigheid van het volk) niet voldoende om het volk echt dicht bij God te brengen (7:18,19). Met Jezus is er een beter, ander en sterker verbond met een sterkere Hogepriester, die ook nog eens voor

¹ Als we lezen dat Jezus zich offerde *'voor ons'*, hoort men: Jezus offerde zich *'in onze plaats'* en dan lijkt de Reformatorische leer ermee bewezen. Maar *'voor ons'* kan ook *'ten behoeve van ons'* betekenen. Het voorzetsel *'voor'* kan daarom niet dienen als bewijs voor die verzoeningsleer.

² De NBV vertaling *'vanwege zijn ontzag'* in 5:7 is beter dan die van NV51 *'uit zijn angst'* (zie argumentatie van Grosheide in CNT). Zo loopt het parallel met het *'daarom'* in 1:9 en het *'vanwege'* in 2:9.

altijd leeft (7:20-25). Hij heeft zichzelf eens volledig geofferd en daarmee voor altijd de volmaaktheid bereikt (7:26-28). Deze priester is sterker dan alle verleidingen. Hij staat garant voor een beter verbond. Hij kan ons redden (reinigen) van onze zonden door ons werkelijk eensgezind met God maken.

17.4. Jezus brengt een nieuw en beter verbond.

Jezus is onze eeuwige Hogepriester in de hemel (8:1ev). Dat is een eerbiedwaardiger dienst in een beter verbond dan de priesterdienst in het OV (8:6). Over dat nieuwe verbond had Jeremia al gesproken, maar de schrijver zegt er tegelijk bij: God *berispte zijn volk* daar tegelijk mee (8:8a,9b) omdat het *vanwege hun hardnekkigheid en ontrouw* nodig was dat Hij moest komen met een beter en krachtiger verbond (8:8-13).

Het is inderdaad een beter en krachtiger. In het OV offerden de hogepriesters met *dieren* symbolisch het toegewijde volk. God wilde het volk daarmee leren zichzelf geheel aan Hem te offeren (het gaat om toewijding; zie ons hoofdstuk 3). Jezus offert daarom geen dieren maar Zichzelf en wil daarna *mensen als levende gaven en offers aan zijn Vader offeren*³. De beelden vullen elkaar aan in Hebreëën. In 3:6 zei de schrijver, dat wij nu het nieuwe levende heiligdom zijn. Hier zijn wij de levende offers, die de dode dierenoffers vervangen. Jezus wil ons echt vernieuwen (veranderen door zijn Geest) en ons aan zijn Vader geven als geurige brandoffers. In het heiligdom van het OV werd op allerlei manieren duidelijk gemaakt (9:1-7), dat de echte toegang tot God dankzij dierenoffers nog niet open was (9:8). Dierenoffers en uiterlijke wassingen hebben geen enkele waarde als je de (geestelijke) boodschap ervan niet leert. Het leven van de mensen zelf moest gereinigd en geofferd worden. Zij moesten hun hart en zo hun leven aan God geven. Als mensen dat niet deden misten alle offers en reinigingen hun doel! Dan bleef hun leven onder de maat. De priesterdienst en alles in de tempel wilde het volk leren wat wandelen met God was. Helaas raakte dat door oppervlakkig-wettisch denken vaak uit beeld en werd het vrijwel onbekend. Ook in Jezus' tijd was dat zo. Jezus kwam om dit heel helder in het licht te stellen en om zijn/Gods hulp duidelijker dan ooit te verkondigen en aan te bieden: Mensen, jullie kunnen echt leven met een rein en zuiver geweten. Die uiterlijke offers en reinigingen kunnen nu zelfs wel weg! Zie naar Mij en kom tot Mij! (9:9,10).

17.5. Jezus brengt meer toewijding.

De priesterdienst van het OV heeft maar weinig harten van mensen echt veranderd. Dachten velen ten onrechte dat het niet kon of te moeilijk was? Het geloof ontbrak vaak, maar nu is het door Jezus volkomen helder geworden dat het echt wel kan. Ook Hij leefde zelf zo toegewijd (hoewel Hij een zwak mens was geworden, zoals wij) en Hij is zelfs tot het uiterste beproefd. Tenslotte is Hij met zijn volledig toegewijde bloed of gezindheid de hemel ingegaan (9:11ev). En met dit volmaakte bloed besprenkelt Jezus ons vanuit de hemel (door de Geest). Zijn leven, zijn toewijding en liefde kan en wil Hij in ons brengen. Anders gezegd: Hijzelf wil en komt in mensen wonen en Zich één maken met ieder die dat wil en op Hem vertrouwt (cf. Johannes 14:21,23). Met Jezus in ons reinigen we ons van de zonde en worden we vol van hemelse liefde en trouw, zodat ons geweten ons niet meer aanklaagt over ons gedrag (9:13-14). Jezus zal ons al meer doen beseffen wat God wil en ons zelfs verlossen van zonden, die in het OV nog onbekend waren (9:15a)⁴. Nu is het nieuwe leven grijpbaar. We kunnen echt ontvangen, wat in het OV (ook al) als een erfenis beloofd werd (9:15b).

³ Dezelfde gedachte vinden we in Romeinen 12:1. Een soortgelijke beeld vinden we in 2 Korintiërs 2:15, waar Paulus zegt: 'Wij zijn de wierook, die Christus brandt voor God' in deze wereld.

Zelfs 'dingen' werden toen met bloed besprenkeld net als mensen. Alles en iedereen werd met bloed symbolisch aan God (toe)gewijd (9:21-23)⁵. Zo reinigde het bloed alles door toewijding. Alles kreeg een nieuw doel! Dat gebeurt nu door het bloed van Jezus, zowel op aarde als ook in de hemel (9:23,24). Zijn bloed heeft kracht voor eeuwig, omdat Hij eens de zonde (*ver*)droeg, *overwon en alle verleiders en verleidingen aan de kant zette* op Golgotha. Hij maakt mensen nu sterker dan de zonde en alle verleiders, sterker dan hun eigen vlees. Zo verlost Hij hen nu al van de zonde en straks zal Hij al verleidende krachten en machten werkelijk wegdoen (9:25-28).

17.6. Jezus brengt meer eenheid met God.

Nu achteraf, nu we Jezus kennen, kunnen we vergelijken en zeggen: de wet was slechts een schaduw van de volmaaktheid die zou komen. De dierenoffers bleken in zichzelf geen kracht te hebben om mensen tot volmaaktheid te brengen (10:1,4). Dierenbloed bewerkte geen hemelse gehoorzaamheid, maar leerden wel dat het daarom ging (10:4-9). Door het geloof in Jezus brengt zijn bloed nu die hemelse gezindheid in mensen (10:10,14). Daarvan spraken de profeten al (10:15-18)⁶.

De weg tot God is nu open dankzij het bloed (het leven of de gezindheid) van Jezus in ons (10:19,20). Ga geregeld tot God, oprecht, gelovig, rein (10:22). Onze Hogepriester laat ons delen in zijn leven. Leef door geloof als nieuwe mensen, door elkaar trouw vast te houden en aan te sporen (10:23-25).

Zondig dan ook niet willens en wetens (10:26ev). Bewust zondigen is nu nog erger dan vroeger, omdat je nu Jezus en zijn Geest ermee afwijst (10:29). En dan wordt God een verterend vuur! (10:31).

17.7. Jezus brengt meer kracht om te volharden.

Blijf beseffen dat we iets beters bezitten dan dit aardse leven (10:34). Volharden is noodzaak en nu des te meer mogelijk dankzij Jezus (10:36-39). In het OT waren er ondanks veel ongeloof ook velen die volhielden in geloof (Hebreëen 11). Aan hun leven heeft God een positief getuigenis verbonden (11:2,39). Zij werden beloond (11:6). Werp daarom alle zonde van je weg (12:1,2). Volg Jezus die ons leert geloven en helpt – zo kunnen ook wij de wedstrijd lopen (12:3,4). Laat je niet ontmoedigen. Moeiten horen erbij en hebben een positief effect (12:5-13).

Streef naar vrede en een heilig leven, anders zul je de Heer niet zien (12:14)⁷. We hebben deel aan het koninkrijk van God en kunnen Hem dienen/behagen (12:28).

Zorg voor anderen (13:1v). Leef geestelijk en niet gericht op eigen voordeel of spijzen (13:9). Breng (wwar nodig) offers zonder dat je er zelf van kunt eten, zoals het reinigingsoffer, net als Jezus deed (13:10v)! Hij gaf zijn lichaam of vlees over in de dood en maakte zich helemaal los of vrij van zijn menselijke verlangens en stelde zich volmaakt rein in dienst van God. Hij liet zich buitensluiten en vernederen om overwinnaar te worden: 100% dienaar van God. Nu maakt Hij ons ook tot overwinnaars, tot echte dienaars van God. Men Hem geven we ons ook aan God en onze naasten en leven we niet meer voor onszelf of voor 'spijzen' (aarde belangen). Door ons zo te laten beheersen door Jezus, voegen we ons bij Hem, die zijn aardse of menselijke 'ik' kruisigde. Laten we zo bereid zijn te delen in zijn vernedering (13:13). Zijn bloed of leven is onze

⁴ Hier wordt waarschijnlijk hetzelfde bedoeld wat in Romeinen 3:25,26 bedoeld wordt met *de zonden die God in het verleden verdragen heeft*.

⁵ In de context gaat het om toewijding en heiliging (9:18-21). Daarom moet ook hier 'aphesis' met 'bevrijding' vertaald worden (10.2). Ook 'reinigen' is beeld van het jezelf beschikbaar maken voor God (zie 9:13,14).

⁶ Ook in 10:18 gaat het om 'aphesis' en past het beter te vertalen met 'bevrijding' dan met 'vergeving'.

⁷ Verwacht je zulke woorden, als 'verzoening door voldoening' het evangelie is?

kracht⁸. Zo kunnen we God behagen en wordt ons geweten zuiver. Zo zijn we weggeleid uit de wereld van de doden en toegerust om Gods wil te doen (13:15-21).

17.8. Conclusies.

- A. Hebreëen moedigt verslappende gelovigen aan door te wijzen op de krachtige toewijding die voor ons beschikbaar is dankzij Jezus. Dit is de kern van het Nieuwe Verbond. Jezus geeft ons als levende toegewijde offers aan God.
- B. De leer van de verzoening door wedergeboorte (vernieuwing van ons hart en leven) past goed bij heel deze brief, die spreekt over offers, bloed, priesters, verzoening, oud en nieuw verbond. De gedachtegang van de brief is op deze manier helder te volgen.
- C. In Hebreëen gaat het *nergens* over plaatsvervangende betaling van schuld of straf. Ook niet op momenten dat daar alle aanleiding toe is en je het zou verwachten. De Reformatorische leer van 'verzoening door voldoening' maakt het begrijpen van Hebreëen moeilijk en past niet als sleutel bij deze brief.

⁸ Zie hoofdstuk 3 voor de betekenis van het in 13:11 genoemde reinigingsoffer (NBV) of zondoffer (NV).